

Túlterhelt igazságszolgáltatók

A táblabíróságok ítélezésének gyorsasága esetében jelentősek a különbségek

Népszabadság • Hajba Ferenc • 2007. június 27.

Magyarországon tavaly egymillió 343 ezer bírósági eljárás volt folyamatban, vagyis a 2860 kinevezett bíróra személyenként átlagosan 470 ügy jutott. Ezeknek a 34 százaléka peres eljárás. Át lehet-e látni ennyi ügyet, vagy a túlterheltség óhatatlanul hibák elkövetéséhez vezet?

Egyenlőtlen a munkaterhelés
Kép: Szabó Bernadett

Győr

Lomnici Zoltán, a Legfelsőbb Bíróság elnöke azt mondja: ilyen körülmények között is a korábbi 1500-ról ezer alá csökkent az öt éven túli ügyek száma, amelyeket ma már soron kívül tárgyalnak. Az ügyek 86 százaléka egy éven belül jogerősen lezárult. A Legfelsőbb Bíróság elnöke a lélekszám szerint megközelítőleg Magyarországgal azonos méretű bajor tartománnyal veti össze a bírók leterheltségét: egy magyar bíró kétszer annyi ügyet tárgyal, mint egy bajor.

E mögött meghúzódik az a filozófia is, magyarázza Lomnici, hogy a bajorok arra törekednek: minél kevesebb vitás ügy kerüljön bírósági fórumokra. Fejlettebb a mediációs gyakorlatuk, a bíróságon kívüli megegyezés beépült a rendszerbe.

- A magyar bíróságok társadalmi elfogadottsága fontos demokratikus érték, de a bizalom újabb és újabb ügyeket szül, olyan polgári peres vitákban is tőlünk várják az igazság kimondását, amelyeket fehér asztal mellett, esetleg egy közvetítő bevonásával lehetne elintézni - mondja egy tapasztalt bíró.

Nyugat-Európában általában kevesebb feladatuk akad a bírácoknak, mint hazánkban. Ráadásul a feltételeik is jobbak, bár Lomnici Zoltán szerint ma már minden magyar bírónak van számítógépe, amelyen a különböző legfelsőbb bírósági és táblabírósági határozatokat, egyéb dokumentumokat nyomon követhetnek. Július 1-jétől e két bírói fórum határozatai bárki számára megismerhetőek lesznek a világhálón. Lomnici azt várja: így csökken az ügyek száma, hiszen a határozatokat áttanulmányozó ügyvédek a prognosztizálható végeredmény alapján lebeszélnek megbízóikat a kevés sikerrel kecsegtető keresetekről.

Magyarországon a bírósági ügyek intézése tekintetében jelentősek a területi aránytalanságok. A fővárosi és a Pest megyei bíróságok a leginkább túlterheltek, oda kerül az ügyek 40 százaléka. A

szakszerű ítélkezés érdekében létrehozott táblabíróságok ügyintézésének gyorsasága esetében is jelentősek a különbségek.

Havasiné Orbán Mária, a Győri Ítéltábla elnöke azt mondja: ha a polgárnak a győri tábla régiójában van pere, nyolc-kilenc hónapot várhat ügyének kifizésére. Más régióban esetleg már két hónapon belül jogerős döntés születik.

- Nem szabadna rögzülnie az egyenlőtlen munkaterhelésnek - hangsúlyozza Havasiné Orbán Mária. A kialakult helyzet magyarázataképpen elmondja: bírói létszámuk megállapításakor - jelenleg az ugyancsak folyamatosan ítélkező vezetőkkel együtt tizenhatan vannak - csupán prognózisok álltak rendelkezésre. Már látszik, hogy civilisztikai - tehát nem büntető- - ügyekben kétszer annyi dolguk akad, mint korábban gondolták. Büntetőügy is harminc százalékkal több érkezik a vártnál. Az öt ítélőtábla közül a győri működik a legkisebb létszámmal. Öt büntetőbírójuk csupán egyetlen eljáró tanácsot alkothat, hiszen annak három hivatásos bíró kell hogy a tagja legyen. Egy büntető- és egy polgári bíróra tehát égető szükségük volna.

- A győri régiót a legtókeerősebb megyék alkotják, rengeteg a cégbejegyzésekkel, felszámolásokkal kapcsolatos ügyünk, és nagyon sok a gazdasági jellegű polgári per is. A gazdasági társaságok peres ügyei első fokon a megyéhez, másodfokon a táblához tartoznak - hangsúlyozza az elnök asszony. Hozzáteszi: ebben a térségben a civil társadalom is erős, az önszerveződés rendkívül aktív. A rengeteg egyesület, alapítvány bejegyzései, vitás ügyei is sok terhet jelentenek.

Havasiné Orbán Mária nem titkolja: fennállhat annak a veszélye, hogy a túlterhelés a szakszerűség rovására mehet, ugyanis a folytonosan sürgető helyzetben nehezen tartható fenn a minőség. Amikor a tévedés lehetőségét vetem föl, akkor Havasiné Orbán Mária *Sólyom Andornak*, a Győri Ítéltábla egykori elnökének a szavait idézi: "Tévedésektől a legjobb bírót sem mentesítheti a lelkiismeret, de a kötelességességétől minden igaz bírót vissza fog tartani."

Név nélkül nyilatkozó bírók megemlítik: gondot okoz a munka egyenletes elosztásában, hogy nehéz törvényesen megválni az alkalmatlan bíróktól. Amikor ezt fölvetem Lomnici Zoltánnak, elismeri, hogy létező, bár számszerűségében nem nagy problémáról van szó.

- Több kollégánk is kezdeményezte, hogy központi elsőfokú fegyelmi bíróság tárgyalja egyes, szakmai szempontból kifogásolt bírák alkalmasságát. Így elkerülhető lenne, hogy személyes kötődések, érzelmi elfogultságok alapján ítéljék meg a bíróságokon a bírák munkáját.

A bírók folyamatos képzésére létrehozták a Magyar Bíróképző Alapítványt. A bíróvá váláshoz pedig - a szükséges rendelet megalkotása után - a jövőben központi versenyvizsga lesz szükséges. A kezdő bírákat először csak három évre nevezik ki, bizonyított alkalmasságuk után számíthatnak csak határozatlan idejű munkaszerződésre.

A feltételek fejlesztése az informatikán, a két-három éven belül létrejövő e-bíróságokon - ez azt jelenti, hogy elektronikusan érkeznek a beadványok, akták, így történnek bizonyos bejegyzések is - túl a kiegészítő személyzet számának növelése lehet.